

РЕЗУЛТАТИ ОТ НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ ПО ЧУЖД ЕЗИК В СЕДМИ КЛАС В ОБЛАСТ СЛИВЕН ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2014/2015 ГОДИНА

Веселина Бонева

*Инженерно-педагогически факултет – Сливен
Технически университет – София*

Резюме. Статията представя кратък анализ от Национално външно оценяване (НВО) по чужд език в VII клас през учебната 2014/2015 година на училищата в област Сливен. Акцентира се на вида и броя на преподаваните езици в училищата от различните общини на областта. Статията представя емпирична картина на състоянието на подготовката на българските ученици от VII клас. Данните са събрани чрез метода на обобщение и анализ на годишните доклади на училищата от областта до Регионалния инспекторат по образованието – Сливен, както и от публикуваната в интернет страницата на Министерството на образованието и науката информация.

Keywords: national external assessment, 7th grade, region of Sliven, foreign language education

В Република България ежегодно се провежда националното външно оценяване в VII клас (НВО). Един от предметите, по които седмокласниците полагат изпит, е чужд език. За област Сливен от очакваните 1787 ученици на изпита по чужд език се явиха 1692. Изпитът се проведе в 52 училища на територията на област Сливен (табл. 1).

Брой училища в община Сливен	30 училища
Брой училища в община Нова Загора	9 училища
Брой училища в община Котел	9 училища
Брой училища в община Твърдица	4 училища
Общ брой училища за областта	52 училища

Таблица 1. Разпределение на училищата по общини, в които е проведено НВО в VII клас по чужд език

Чуждите езици, които се изучават в VII клас в област Сливен, са английски, руски и френски език. Английски език изучават седмокласниците в 40 от училищата в областта. Руски език изучават седмокласниците в 13 училища и френски език – само в 5 училища на територията на областта (табл. 2). В община Котел в VII клас не се изучава френски език, а в община Твърдица в VII клас не се изучава руски език. В цялата област в VII клас не се изучава немски език.

Изучаван чужд език в VII клас	Общ брой училища за областта	Брой училища в община Сливен	Брой училища в община Нова Загора	Брой училища в община Котел	Брой училища в община Твърдица
Английски език	40	25	6	6	3
Руски език	13	7	3	3	–
Френски език	5	1	3	–	1

Таблица 2. Разпределение на училищата в област Сливен по общини според изучавания чужд език в VII клас

В 90% от училищата в областта се утвърждава тенденцията в едно училище да се изучава само един чужд език в VII клас (табл. 3). В 47 от училищата в област Сливен се изучава само един чужд език. В 35 от училищата в областта изучаваният в VII клас чужд език е само английски език. В 9 училища се изучава само руски език и в три училища седмокласниците изучават само френски език. Два чужди езика се изучават в четири училища в областта. В три училища седмокласниците могат да избират между английски и руски език и в едно училище – между английски и френски език. Изключение е училището, което предлага избор между три чужди езика в VII клас – английски, руски и френски език. Това е ОУ „Братя Миладинови“ – Сливен.

Брой чужди езици	Брой училища	%
Училища, в които се изучава само един чужд език в VII клас	47 училища	90%
Училища, в които се изучават два чужди езика в VII клас	4 училища	7%
Училища, в които се изучават три чужди езика в VII клас	1 училище	3%

Таблица 3. Разпределение на училищата от област Сливен според броя на изучаваните чужди езици в VII клас

През учебната 2014/2015 година НВО по чужд език на територията на област Сливен се проведе в общо 52 училища (табл. 4), от които 37 основни училища, 10 средни общообразователни училища, 2 профилирани гимназии, 1 Социално-педагогически интернат и 1 Национално училище по фолклорни изкуства.

Вид училище	Община Сливен	Община Нова Загора	Община Котел	Община Твърдица	Общ брой училища
ОУ	21	7	7	2	37
СОУ	5	2	1	2	10
Профилирана гимназия	2	–	–	–	2
СПИ	1	–	–	–	1
Спортно училище	1	–	–	–	1
НУФИ	–	–	1	–	1

Таблица 4. Разпределение на училищата от област Сливен, в които е проведено НВО по чужд език по вид и по общини

Формат на изпита по чужд език и скала за оценяване

Националното външно оценяване по чужд език за учениците от VII клас се осъществява чрез писмени изпитвания за установяване постигането на очакваните резултати от обучението, определени с учебните програми от КОО „Чужди езици“. Изпитните материали и критериите за оценяване на знанията и уменията на учениците се подготвят на национално равнище от Центъра за контрол и оценка на качеството на училищното образование (ЦКОКУО) и се съгласуват със съответните експерти от дирекция „Образователни програми и образователно съдържание“ в МОН. Изпитването е писмено и се провежда чрез решаване на тест. Тестът по всички езици е еднотипен и съдържа 30 задачи, групирани в три раздела: „Умения при слушане“, „Умения при четене“ и „Умения при ползване на езика“. 25 от задачите са с избираем отговор с три възможни отговора, от които само един е верен, а 5 от задачите от раздела „Четене“ са задачи с кратък свободен отговор. От учениците се изисква да прочетат кратък текст на съответния език, да разберат съдържанието на текста и да отговорят на петте въпроса свързани с него. Времето за решаване на целия тест е 60 минути. Максималният брой точки е 35. За всеки верен отговор на задачите с избираем отговор ученикът получава една точка, а за верен отговор на задачите със свободен отговор ученикът получава две точки.

Оценка	Точки
Слаб (2)	0 – 12
Среден (3)	13 – 18
Добър (4)	19 – 24
Много добър (5)	25 – 31
Отличен (6)	32 – 35

Таблица 5. Скала за преобразуване на точките в оценки в НВО по чужди езици (максимален бал 35 т.)

Средният бал от НВО по чужд език за училищата от област Сливен за учебната 2014/2015 година е 18.82 точки от максимум 35 точки.

Учебен предмет	Среден брой точки за областта от НВО	Среден успех за областта от НВО
Английски език	18.78	Добър 3.60
Руски език	18.14	Добър 3.55
Френски език	16.73	Среден 3.32

Таблица 6. Среден успех от НВО в VII клас по отделните езици за област Сливен за учебната 2014/2015 година

Най-добри резултати седмокласниците от област Сливен са показали на НВО по английски език. С незначителна разлика е по-нисък резултатът по руски език. Най-нисък, но задоволителен, е резултатът по френски език. Тук трябва да вземем под внимание факта, че учениците, изучаващи френски език в петте училища от областта, са със 100% ромски произход, имат ниска езикова култура, изключително трудно осмислят учебното съдържание, нямат изграден понятиен апарат и речник по съответните учебни дисциплини. Поради ниския социален статус учениците нямат помагала и учебни тетрадки, което допълнително затруднява учебния процес. Същото се отнася и за учениците, изучаващи руски език. 11 от училищата, в които се изучава руски език, са разположени в селски райони, със смесени или маломерни паралелки и висок процент ученици от ромски произход. Среднообразователното училище, в което се изучава руски език, е училището при затвора в град Сливен. Единственото основно училище с руски език, разположено на територията на Сливен, е отново със 100% ученици от ромски произход. В тези училища се налага допълнителна работа за компенсиране на индивидуалните дефицити на учениците, които произтичат основно от ниската им езикова култура, липсата на навици за учене, натрупани пропуски и занижен родителски контрол. Индивидуалната работа с учениците

се провежда в часовете за консултации, като им се дава възможност да работят самостоятелно, а работата с учениците е разграничена в поставянето на видове допълнителни задачи – за напреднали ученици и за изоставащи.

В училищата с деца билингви са предприети различни методи и дейности за работа с тях.

- Набляга се на точното изговаряне на думите с цел да се преодолее влиянието на майчиния език.

- Учебните задачи се степенуват в зависимост от подготовката на учениците.

- Създава се положителна мотивационна среда от учителите, като се акцентува, че това е от особена важност за пълноценната учебно-възпитателна работа.

- Индивидуално се стимулират успехът и дисциплината.

- Използват се интерактивни начини за усвояване на чуждия език, като се акцентира върху работа с текст – слушане, четене с разбиране, виртуални разходки из страната, чийто език се изучава.

- Упражняват се лексика, речеви диалогови ситуации, заучават се типови фрази с цел преодоляване на задръжките да се говори на чужд език.

- Прилагат се методики за развитие на паметта, мисленето и въображението.

- Увеличава се броят на срещите с родителите, като се цели ангажирането им към отговорностите на техните деца.

Учителите по руски език споделят, че запознаването на учениците с нравите, фолклора и традициите на народа – носител на чуждия език, осъществяването на контакт с деца – носители на езика, и организирането на тържества, посветени на културата на народа – носител на чуждия език, използването на мултимедийни уроци и прожектирането на филми, свързани с руския бит и култура, засилват интереса към чуждия език и повишават мотивацията за учене сред учениците.

От посещенията в часовете по руски език през изминалата учебна година и преките наблюдения на работата в час по руски език може да се направи изводът, че учениците, изучаващи руски език, се справят значително по-добре в сравнение с учениците, изучаващи английски език. Това е разбираемо поради сходството между руския език и българския. По асоциация се възприемат текстовете за аудирание, близостта в граматическите парадигми също допринася за по-лесното усвояване. По-трудно учениците се справят с овладяване на знанията по английски и френски език. Положителен ефект при изучаването на чужд език и постигането на добри резултати на НВО в VII клас оказва добрата и задълбочена подготовка от обучението по чужд език в начален етап и сформирането на групи СИП по чужд език както в начален, така и в прогимназиален курс на обучение. Този факт е от съществено значение за постигането на по-добри резултати на НВО при седмокласниците.

Общи изводи за областта за съответствието между външното и вътрешното оценяване

В училищата е изградена система за вътрешно оценяване, но разминаването на резултатите от НВО и вътрешното оценяване поражда съмнение в ефективността на използваните методи за оценяване на знанията и уменията на учениците поради наличието на субективни фактори. Най-голямо отклонение се наблюдава в селски училища, в които се работи в условия на слети паралелки и с преобладаващ брой ромски ученици. Констатира се повторение на училищата, за които е налице голяма разлика между външно и вътрешно оценяване на изпита по чужд език. Препоръчително е във всяко училище да се направи анализ на получените резултати от НВО, за да се открият причините за по-високите или по-ниските оценки, да се открият работещите методи в образователно-възпитателния процес, да се потърси съдействието на родителите. Да се предвидят квалификационни дейности за учителите през предстоящата 2015/2016 учебна година по отношение на критериите за оценяване на знанията и уменията на учениците и иновативни методи на преподаване с цел повишаване на мотивацията на учениците. Необходимо е и да се погледне в по-близък план работата на колегите от училищата, в които има разлика между вътрешно и външно оценяване, както от директорите, така и от експерта по чуждоезиково обучение (ЧЕО), като оценяването бъде диагностично и формиращо, водещо до обучения за учителите, които да им помогнат да се справят с новите изисквания и предизвикателства.

Резултати от средния тестов бал по езици

За поредна година училищата с най-висок успех¹⁾ от НВО по английски език в област Сливен са ПМГ „Добри Чинтулов“ – Сливен, и ЗОУ „Д-р Иван Селимински“ – Сливен. ПМГ „Добри Чинтулов“ – Сливен, е единственото училище от област Сливен, което се класира 30 поред в класация на българските училища, изготвена на база резултати от НВО за 2015 г.

Резултатите, показани от седмокласниците в двете училища, са очаквано високи и отразяват постоянството и задълбочеността при подготовката на учениците. В часовете по английски акцентът се поставя върху основните компоненти: слушане с разбиране, четене с разбиране, граматика и т.нар. close test. При текстовете за четене с разбиране се упражняват въпросите с отворени отговори и се изисква от учениците да подчертават изреченията от текста като доказателство за посочения от ученика отговор. Това насърчава учениците да работят по-задълбочено с текстовете и да отговарят изчерпателно. Акцентира се върху устния преразказ и свободното говорене по предварително зададена тема, за да се развиват и усъвършенстват речевите умения на учениците.

Според рейтинговата скала на училищата от област Сливен, в които е проведено НВО по английски език, девет от училищата, класирани на първите

десет места, са градски училища. Осем от тях са на територията на областния град Сливен и две са в общинските градове Котел и Нова Загора. От тях три са средни общообразователни училища и една профилирана гимназия. Резултатите на класираните на първите десет места училища са съизмерими с резултатите от предходната учебна година. Изключение прави само ОУ „Васил Левски“ – с. Стара река, което през учебната 2013/2014 година е било на предпоследно място по успех от НВО, а през тази година се нарежда на трето място сред училищата, в които се изучава английски език.

При сравняване на резултатите от 2013/2014 учебна година и резултатите от 2014/2015 учебна година се налага изводът, че през настоящата учебна година учениците са показали съизмерими резултати спрямо предходната учебна година. Средният бал от НВО по английски език за областта е 18.78 точки през 2014/2015 година и 18.68 точки през 2013/2014 година.

Учителите по английски език споделят следните добри практики за повишаване качеството на обучение и мотивацията на учениците и постигане на по-добри резултати на НВО:

- въвеждане на WEB 2.0 инструменти в обучението, като QUIZLET, WIKI, LEARNING APPS, с които се създават интерактивни уроци и упражнения за целите на обучението;

- създаване на работни материали според стиловете на учене на учениците;
- подготовка и участия в национални и международни езикови състезания;
- използване на социални мрежи за прилагане на уменията по чужд език за комуникиране с връстници, чийто чужд език е майчин;

- участие в съвместни проектнобазирани уроци с други училища;
- непрекъснатата квалификация на учителите по чужд език и участия в кръгли маси и вебинари;

- използване на тестове от предишни години, поместени в сайта на МОН;
- да се работи за обогатяване речниковия запас на учениците и четивната им техника, като се включват в повече практически задачи, като създаване на проекти, презентации и др. изяви, като се използват налични автентични текстове от училищната библиотека или интернет;

- участие на учениците в клубове по проект УСПЕХ и езикови ателиета по проект NELLII.

В годишните доклади на училищата до РИО – Сливен, като ефективни и действащи за подобряване на резултатите по английски език са посочени следните мерки.

- Количествен и качествен анализ, съдържащ диагностика на пропуските на отделните ученици.

- Набелязване на необходимите корекционни мерки за работа с изоставащите ученици, съдържащи:

- анализ на получените грешки и пропуски;

- индивидуална работа с учениците;
- засилен писмен контрол на знанията с цел автоматизиране на наученото;
- мотивиране на учениците за постигане на по-добри резултати в текущата работа.

- Разнообразни форми на работа в клас – индивидуална, по двойки и по групи. Подобряване на мотивацията и промяна на ценностното отношение на ученика към учебния труд. Да се разнообрази възпитателната работа чрез включване на всеки ученик според интересите в атрактивни класни и извънкласни дейности по чужд език.

- Привличане на родителите, като важен фактор в учебно-възпитателния процес.

- Работа в екип, критично и творческо мислене, презентиране, обратна връзка, оценка на съученици и самооценка, проектнобазирано обучение.

- Използване на WEB 2.0 инструменти, платформи за самостоятелно учене, обърната класна стая.

- Индивидуална и диференцирана работа както с по-слабите, така и с по-силните ученици.

- Запознаване на учениците с формата на НВО и провеждане на пробен изпит, за да могат те да се чувстват в позната ситуация по време на същинското изпитване и да бъдат наясно с всички елементи и особености на предстоящия същински изпит от НВО.

- Индивидуално да се стимулират успехът и дисциплината.

- Формиране на навици за употреба на речници и таблични материали, които улесняват чуждоезиковото обучение.

- Запознаване с нравите, фолклора и традициите на народа – носител на чуждия език, това предполага засилване на интереса.

Всички училища, в които се изучава руски език (табл. 7), са основни училища, с изключение на СОУ „Арги́ра Жечкова“ – Сливен, което е училището при затвора. От общо 13 училища 10 са разположени в селски региони с преобладаващо ромско население. Голяма част от учениците са билингви и срещат затруднения с овладяването не само на руски, но и на български език. Често отсъстват от учебни занятия, поради което е трудно да бъдат обхванати в допълнителна работа. Учениците постъпват в училище с ограничен лексикален запас и това създава трудности при по-нататъшното обучение по чужд език. Ниската грамотност на родителите и съществуващите финансови проблеми в семействата водят до незаинтересованост и липса на мотивация за участие в учебния процес. В неофициална обстановка – на улицата, в училищния двор, междучасията, учениците говорят на майчин език, тъй като по-бързо и по-лесно изразяват своите мисли и чувства.

	Населено място	Име на училище	Брой точки
1	Крушаре	Основно училище „Черноризец Храбър“	24.88
2	Сливен	Средно общообразователно училище „Аргира Жечкова“	20.50
3	Мокрен	Основно училище „Христо Ботев“	20.50
4	Самуилово	Основно училище „Христо Ботев“	20.11
5	Пъдарево	Основно училище „Георги Стойков Раковски“	19.25
6	Сотиря	Основно училище „Св. Паисий Хилендарски“	18.76
7	Злати войвода	Основно училище „Братя Миладинови“	18.38
8	Селиминово	Основно училище „Хаджи Димитър“	16.88
9	Кортен	Основно училище „Петко Рачев Славейков“	16.83
10	Сливен	Шесто основно училище „Братя Миладинови“	16.18
11	Стрелци	Основно училище „Димитър Камбуров“	16.00
12	Стоил войвода	Основно училище „Свети Паисий Хилендарски“	14.69
13	Нова Загора	Основно училище „Христо Смирненски“	12.92

Таблица 7. Рейтингова скала на училищата според средния резултат от националното външно оценяване по руски език

Според учителите по руски език учениците умеят да намират конкретната информация с кратки инструкции на позната тематика. Проблем е правилното графично представяне на специфичните езикови единици. Децата съобразяват речта си с комуникативната ситуация – ползват прости езикови средства, произношението и интонацията са близки до основните за езика. Разбират основната информация от кратки текстове, могат да правят кратки изказвания, свързани с ежедневието. По-трудно е писменото им излагане заради трудности при изписване на специфични букви на руски език.

Сравнението на резултатите от средния успех в точки за областта за 2013/2014 г. и 2014/2015 г. позволява да се направи изводът, че през настояща-

та учебна година учениците, изучаващи руски език, са показали по-високи резултати на НВО. Средният успех в точки за областта през настоящата учебна година е 18.14 точки, което е с 1.41 точки повече от средния точков бал за 2013/2014 г. – 16.73 точки.

Резултатите от проведеното национално външно оценяване по френски език в VII клас за област Сливен през учебната 2014/2015 г. са напълно съизмерими с резултатите от НВО от предходната учебна година (табл. 8).

	Населено място	Име на училище	Брой точки
1	Нова Загора	СОУ „Иван Вазов“	20.06
2	Сборище	ОУ „Никола Прокопиев“	17.64
3	Коньово	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	17.17
4	Сливен	ОУ „Бр. Миладинови“	14.97
5	Любенова махала	ОУ „Иларион Макариополски“	13.80

Таблица 8. Рейтингова скала на училищата според средния резултат от националното външно оценяване по френски език

Средният точков бал за двете учебни години е 16.86 точки. Двете училища с най-висок и най-нисък успех по френски език са от община Нова Загора. Учителите по френски език споделят, че трудностите в учебния процес възникват преди всичко от факта, че езикът в семейството на учениците е различен от българския. Френският език е втори чужд език за учениците. Това поражда затруднение в процеса на общуване и обучение. Затрудненията, причинени от недоброто владее на български език, са пречка за осмисляне на учебно-познавателните задачи и намиране на правилния отговор при изпитванията. Затова постиженията и успеваемостта на тези ученици са сравнително ниски.

Сравняването на резултатите от средния успех в точки за областта за 2013/2014 г. и 2014/2015 г. позволява да се направят няколко извода. През настоящата учебна година най-голям напредък има в резултата по руски език. Средният успех в точки за областта през настоящата учебна година (18.14 точки) е с 1.41 точки по-висок от средния точков бал за 2013/2014 г., който е 16.73 точки.

Средният бал от НВО по английски език за областта е 18.78 точки през 2014/2015 година и 18.68 точки през 2013/2014 година. През настоящата учебна година учениците са показали съизмерими, с много малка разлика (0.10 точки) по-високи резултати от предходната учебна година.

Резултатите по френски език за учебната 2013/2014 г. и 2014/2015 г. са напълно съизмерими. Средният точков бал за двете учебни години е 16.86 точки.

Анализът на резултатите от НВО по чужд език за последните няколко години (табл. 9) показва съизмеримост в постиженията на учениците от област Сливен. Средният успех в точки за областта варира от най-нисък (18.18 точки) през 2012 до най-висок (18.82 точки) през 2015 година. Разликата в успеха между годините е минимална – от порядъка 0.34 / 0.27 / 0.57 точки. Средният успех по чужд език за областта е съизмерим със средния успех за страната.

	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Среден успех в точки за областта	18.18	18.52	18.25	18.82
Среден успех в точки за страната	18.69	18.95	18.82	?

Таблица 9. Резултати по чужд език общо за областта и сравнение със съответните резултати за страната за последните 4 учебни години

Какви са типичните грешки, допуснати на изпита по чужд език от учениците от област Сливен, и кое затруднява най-много седмокласниците

Може да се направи извод, че седмокласниците се справят по-лесно със задачите с избираем отговор за слушане и се затрудняват в по-голяма степен при четене с разбиране. Най-трудната част от изпита по чужд език е, когато се изисква пълен отговор на въпросите. Но тя същевременно дава най-добра представа за знанията на ученика. Отворените отговори провокират учениците да мислят и сами да откриват отговорите в текста. Практиката за избор на отговор от няколко възможни често се превръща в игра на тото и не дава реална представа за знанията на учениците.

В третата част на теста, когато се изискват знания по граматика, за да избере правилния отговор, ученикът трябва да познава глаголните времена, степенуване на прилагателните имена и др. Въпроси от 26 до 30 изискват богат речников запас и проверяват лексикалните познания на ученика.

Изводите, които можем да направим, са, че седмокласниците се справят според индивидуалните си възможности с упражненията за слушане с разбиране, четене с разбиране, граматика и лексика. Дори да не знаят верния отговор, те посочват един от възможните в задачите с избираем отговор. Най-много се затрудняват да формулират свободен отговор. Голяма част от тях въобще не са направили опит да отговорят на тези въпроси. Изводите са съотносими както за английски език, така и за другите два езика (руски и френски).

БЕЛЕЖКИ

1. <http://opendata.government.bg/organization/mon>

ЛИТЕРАТУРА

Примерни тестови задачи за първия модул от НВО по български език и литература и по математика в VII клас за учебната 2015/2016 година (достъпни на: <http://mon.bg/?go=page&pageId=1&subpageId=26>

Изисквания за провеждане на национално външно оценяване на учениците в VII клас през учебната 2014/2015 г. (Приложение 2), (достъпен на: http://riosliven.org/rioup/actuality/aaaaaaaaktual2015/09_02_2015/NVO_2015/NVO_VII_klas_prolojenie_2.pdf

<http://mon7.mon.bg/?m=5&p=5>)

<http://rio-sliven.org/rioup/>

REFERENCES

Primerni testovi zadachi za parviya modul ot NVO po balgarski ezik i literatura i po matematika v VII klas za uchebnata 2015/2016 godina (dostapni na: <http://mon.bg/?go=page&pageId=1&subpageId=26>

Iziskvaniya za provezhdanena natsionalno vanshno otseyavanena uchenitsite v VII klas prez uchebnata 2014/2015 g. /Prilozhenie 2/, (dostapen na: http://riosliven.org/rioup/actuality/aaaaaaaaktual2015/09_02_2015/NVO_2015/NVO_VII_klas_prolojenie_2.pdf

<http://mon7.mon.bg/?m=5&p=5>)

<http://rio-sliven.org/rioup/>

RESULTS OF NATIONAL EXTERNAL ASSESSMENT IN FOREIGN LANGUAGE IN SEVENTH GRADE IN SLIVEN REGION DURING THE ACADEMIC 2014/2015 YEAR

Abstract. The article shows the result in National external assessment in foreign language in 2014-2015 academic year in the region of Sliven. It examines the problem of foreign language education in 7th grade in this region and deals with the kind and number of languages taught in the different municipalities. Empirical data were collected by the method of the survey on school reports and also by official data published in the website of the Ministry of Education and Science.

✉ **Mrs. Veselina Boneva**

Faculty of Engineering and Pedagogy – Sliven
Technical University – Sofia
18, Bratya Miladinovi Str.
8801 Sliven, Bulgaria
E-mail: vesselina_01@abv.bg